

Hayat Boyu Öğrenme ile İlgili Yapılan Tezlerin İçerik Analizi

Halil İbrahim ÖZTÜRK

Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, ORCID NO:0000-0002-8046-6550

Geliş: 04.01.2020

Kabul:23.06.2020

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, 2000-2020 yılları arasında “hayat boyu öğrenme” konusunda yapılan lisansüstü tezlerini çeşitli değişkenlere göre analiz etmektir. Bu amaçla, Türkiye’de 2020 yılı haziran ayına kadar “hayat boyu öğrenme” ile ilgili yapılmış olan 141 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Ulaşılan 141 tezden eğitim alanında olmayan 23 tez ve erişime açık olmayan 1 tez çalışmaya dâhil edilmediğinden, toplamda 117 tezin incelemesi gerçekleştirilmiştir. Çalışmada içerik analizi tekniği kullanılmış ve tezler yıl, desen, örneklem özellikleri vb. gibi birçok değişkene göre analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulguların sunumunda, frekans ve yüzde gibi betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, ilk tezin 2007 yılında yayınlanmasıyla birlikte 2014 yılı ve sonrasında artarak devam ettiği görülmüştür. Bu alanda yapılan çalışmaların çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde, araştırma/inceleme türünde deneysel olmayan nicel çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Araştırmaların örneklem türünü genellikle lisans öğrencileri ve öğretmenlerin oluşturduğu, büyüklüklerinin de 301 ile 1000 arasında değiştiği saptanmıştır. Veri toplama araçları olarak likert tipi ölçeklerin çoğunlukta olduğu, analizlerinin ise kestirimsel ve betimsel analiz ile yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, çalışmaların güvenilirliği için Cronbach Alfa, geçerliği için de uzman görüşü ve faktör analizinden yararlanılmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, hayat boyu öğrenme konusunda, karma araştırma deseni ile yapılan, geçerliği ve güvenilirliği yüksek olan, doktora düzeyinde daha detaylı disiplinlerarası çalışmaların yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hayat boyu öğrenme, içerik analizi, lisansüstü tezler

Content Analysis of Theses Related to Lifelong Learning

ABSTRACT

The purpose of this study is to analyze the postgraduate dissertations on “lifelong learning” between the years of 2000-2020 with regard to various variables. For this purpose, all 141 postgraduate dissertations reached in Turkey on “lifelong learning” until June of 2020. Since 23 dissertations that were not in the field of education and 1 dissertation that could not be reached were not included in the study, a total of 117 dissertations were examined. By using the content analysis, postgraduate dissertations were analyzed according to some variables such as the date, the design of the studies, sample characteristics. Descriptive statistics such as frequency and percentage were used in the presentation of the findings obtained in the research. As a result of the study, it was observed that with the publication of the first postgraduate dissertations in 2007, it continued increasingly in 2014 and beyond. It has been determined that the studies conducted in this field are mostly non-experimental quantitative studies in the type of research / examination at master's level. It was determined that the sample type of the researches consisted mainly of undergraduate students and teachers, and their size varied between 301 and 1000. As the data collection instruments, it has been concluded that the Likert type scales are in the majority and their analysis is made by predictive and descriptive analysis. Finally, Cronbach Alfa was used for the reliability of the studies and expert opinion and factor analysis were used for its validity. In line with the results obtained, it can be suggested to conduct on lifelong learning more detailed interdisciplinary studies with a mixed research pattern, with high validity and reliability at the doctoral level.

Key Words: Lifelong learning, content analysis, postgraduate dissertations

1. Giriş

Yirminci yüzyıldan günümüze kadar dünya, ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan çok önemli değişimler ve dönüşümler yaşamıştır. İnsanların bu değişimlere ayak uydurabilmeleri ve içinde buldukları topluma uyum sağlayabilmeleri amacıyla hayatları boyunca eğitim almaları gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Güleç, Çelik ve Demirhan, 2012). Kişilerin günlük hayatlarını topluma uyumlu olarak sürdürebilmeleri, yeni gelişmeleri ve mesleki gelişimlerini yakından takip edebilmeleri ancak kendilerini yenilemeleri ile mümkün olabilmektedir. İnsanların kendilerini sürekli yenilemeleri de hayat boyu öğrenme ile sağlanabilmektedir (Bilasa ve Taşpınar, 2017; Güleç vd., 2012).

Hayat boyu öğrenme, insan yaşamının başlangıcından bitişine kadar devam eden dinamik bir süreçtir. Bu süreçte hayat boyu öğrenme, örgün eğitimdeki yaş, yer, mekân ve zaman sınırı olmaksızın, bireyin eğitim aracılığıyla kazandığı her türlü bilgi, beceri, tutum ve davranışları kapsamaktadır (Samancı ve Ocakçı, 2017). Bu özelliklerinden dolayı, hayat boyu öğrenme, eğitimciler için kritik öneme sahip bir kavramdır. Çünkü bu kavram, gelişimimizin her aşamasında öğrenmenin önemini ve uygunluğunu ifade etmektedir. Hayat boyu öğrenme kavramı, toplumumuzun birer üyeleri olan çocukların, gençlerin, yetişkinlerin ve yaşlıların hayatlarındaki tüm aşamalarla eşit derecede ilgilidir. Ayrıca, ulusal hükümetleri, sanayiye, bilgi ajanslarını ve neredeyse her türlü öğrenim kurumunu etkileyen bir kavramdır. Bu kadar önemli olan kavram, bireylerin yeni bir eğitim ve öğretim felsefesini temsil ettiği, iş, okul ve eğitim arasındaki tutarlı bir bağlantı ve yol haritası olmaktadır. Aynı zamanda ırk, inanç ve cinsiyetten bağımsız olarak insanların, kaliteli öğrenme hakkının olduğunu savunan öğrenme toplumu anlayışına dayanan bir kavramdır (Hager, 2001).

Hayat boyu öğrenme, yer, zaman, yaş ve eğitim düzeyi gibi farklılıkları ortadan kaldıran bir kavram olduğundan dolayı dünyada eğitim alanında yürütülen çalışmalar arasında öncelikli konuma gelmiş ve bu konuyla ilgili çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Hayat boyu öğrenmenin ortaya çıkması, öncelikli konuma gelmesi ve konuyla ilgili araştırma yapılmasının nedeni, dünya ülkeleri ile birlikte özellikle Türkiye'nin bu yeni eğitim anlayışına yönelik tutumu ve hayat boyu öğrenmenin tanımı üzerine ortak bir dil oluşturma ihtiyacından kaynaklanmıştır (Güleç vd., 2012). Bu kapsam içerisinde eğitim araştırmaları önemli bir yer almaktadır.

Eğitim araştırmaları, farklı teknik ve metodolojileri ile eğitim sürecinin hem resmi hem de gayri resmi yönlerini kapsamaktadır. Bu kapsam dâhilinde dört ana görev ortaya çıkmaktadır. Birincisi sistematik olarak gözlemlemek ve kaydetmek, ikincisi sonuçları analiz etmek ve ortaya çıkarmak, üçüncüsü bulguları yayınlamak, dördüncüsü ve en önemlisi eğitim süreçlerini ve sonuçlarını iyileştirmeye çalışmaktır (Mortimore, 2013). Dünya çapında eğitim araştırmaları, eğitim uygulamalarını etkilemede ve bilgilendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Gerçekten de, son on yılda eğitim araştırma dergilerinde yayınlanan makale sayısında önemli bir artış görülmektedir. Yayınlanan bu çalışmaların bazıları, birçok ortamda eğitim reformunun temelini oluşturmuştur. Ayrıca, çoğu araştırmacı, çalışmalarının kavramsal ve teorik çerçevelerini geliştirmek amacıyla önceki araştırmalardan yararlanmaktadırlar. Bunun yanında temel bulguların özetlendiği alanyazındaki nitel (örn. İçerik analizleri) ve nicel (örn. Meta-analizler) incelemelere de olanak sağlamaktadır (Onwuegbuzie ve Daniel, 2003).

Çalışmada nitel boyuttaki içerik analizi kullanılarak son yıllardaki hayat boyu öğrenme ile ilgili yönelimler belirlenmeye çalışılmıştır. Türkiye’de yapılan bilimsel çalışmalarda farklı konulardaki yönelimleri belirlemek amacıyla, Alper ve Gülbahar (2009), Arık ve Türkmen (2009), Aydın, Erdağ ve Sarıer (2010), Bacanak, Değirmenci, Karamustafaoğlu ve Karamustafaoğlu (2011), Balcı ve Apaydın (2009), Bilasa ve Taşpınar (2017), Bozkaya, Erdem Aydın ve Genç Kumtepe (2012), Bulaç ve Kurt (2019), Doğan ve Tok (2018), Erdem (2011), Göktaş vd. (2012), Gülbahar ve Alper (2009), Güleç, Çelik ve Demirhan (2012), Kaya (2014), Ozan ve Köse (2014), Önal (2010), Polat ve Odabaş (2008), Samancı ve Ocakcı (2017), Seçer, Ay, Ozan ve Yılmaz (2012), Selçuk, Palancı, Kandemir ve Dündar (2014), Sözbilir ve Kutu (2008), Sözbilir, Kutu ve Yaşar (2012), Yılmaz ve Altinkurt (2012) tarafından çeşitli makalelerin incelemeleri yapılmıştır. Ayrıca, Altın (2004), Altinkurt (2007), Aydın ve Uysal (2011), Can Yaşar ve Aral (2011), Çalık, Ünal, Coştu, ve Karataş (2008), Çakıcı ve Ilgaz (2011), Elbir ve Bağcı (2013), Eskici ve Çayak (2017), Fazlıoğulları ve Kurul (2012), Hazır Bıkmaz, Aksoy, Tatar ve Atak Altinyüzük (2013), İnceoğlu (2009), Karadağ (2010), Kozikoğlu ve Senemoğlu (2015), Kurt ve Erdoğan (2015), Küçükoğlu ve Ozan (2013), Oruç ve Ulusoy (2008), Saracaloğlu ve Dursun (2010), Şimşek vd. (2008), Şenyurt ve Özer Özkan (2017), Tarman, Güven ve Aktaşlı (2011), Topsakal, Çalık ve Çavuş (2012) Uğur Erdoğan ve Çağıltay (2009) tarafından yapılan çalışmalarda ise farklı disiplinlerdeki tezlerin incelendiği görülmüştür. Ancak hayat boyu öğrenme alanı ile ilgili yapılan derleme çalışmalarının sayısının oldukça az olduğu belirlenmiştir. Bundan dolayı alandaki yönelimi ve güncelliği sağlamaya ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmanın amacı, 2000-2020 yılları arasında “hayat boyu öğrenme” konusunda yapılan tezlerin yöntem, yıl, düzey, tür, desen, örneklem türü, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları, veri analiz teknikleri, güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları değişkenleri açısından incelemektir. Bu çalışma ile araştırmacılara ve eğitimcilere “hayat boyu öğrenme” konusunda en çok tercih edilen yöntem, desen, örneklem, veri toplama araçları, veri analiz teknikleri, güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmalarının sağlanması ile birlikte kendi çalışmalarının yöntem ve kapsamını belirlemelerinde yararlı olacağı düşünülmüştür. Bundan dolayı, araştırmada “hayat boyu öğrenme” konusunda yapılan tezlerin türleri, değişimleri ve kullanılan yöntemleri ele alınarak alanda çalışma yapacaklara rehberlik etmesi, yapılan çalışmalara yönelik değerlendirme ve eleştirel düşünmeye fırsat sağlaması, konu ile ilgili eksiklik ve gereksinimlerin fark edilerek sonraki çalışmalarda yapılması gerekenlere ilişkin yön belirlemesi bakımından önem taşımaktadır.

2. Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Nitel yöntemler, bilimsel sorgulamaya nicel araştırma yöntemlerinden farklı bir yaklaşım göstermektedir. Süreçler benzer olmasına rağmen, nitel yöntemlerin metin ve görüntü verilerine dayanması, veri analizinde benzersiz adımlara sahip olması ve farklı tasarımlardan yararlanması gibi özellikleri bulunmaktadır (Cresswell, 2009:173). Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Dokümanlar kasıtlı veya kasıtsız olarak bir olayın ilk elden hesabını iletebilir ve bu nedenle birincil verilerin kaynağı olarak kabul edilir (Cohen, Marion, Marrison, 2007:194). Dokümanlar, araştırmanın amacına uygun olacak şekilde 2000-2020 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezindeki Hayat Boyu Öğrenme alanında yapılan tezleri kapsamaktadır.

Çalışma Evreni ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinde 2000-2020 yılları arasında yayınlanan tezler oluşturmaktadır. Araştırma konusuna uygun olarak amaçlı örneklem yöntemi seçilmiştir. Bu yöntem uygun olarak ulusal tez merkezinde “hayat boyu öğrenme” ve “yaşam boyu öğrenme” anahtar kelimeleri ile taramalar yapılmıştır. Bu tarama sonucunda 141 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Ulaşılan 141 tezdten eğitim alanında olmayan 23 tez ve erişime açık

olmayan 1 tez çalışmaya dâhil edilmediğinden, toplamda 117 tezin incelemesi gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama araçları

YÖK Ulusal Tez Merkezindeki tezlerin analizini yapmak amacıyla Sözbilir, Kutu ve Yaşar (2012) tarafından geliştirilen “Makale Sınıflama Formu” kullanılmıştır. Form toplamda yedi bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın amacına uygun olarak bu formun gerekli bölümleri kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir. Çünkü çalışma, eğitim bilimleri alanındaki hayat boyu öğrenme ile ilgili yapılan tezleri kapsamaktadır. Bundan dolayı formdaki B ve C bölümlerinin kullanılmasına ihtiyaç duyulmamıştır. Bunlara ek olarak tezlerdeki güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarının belirlenmesi amacıyla formafazladan bir bölüm eklenmiştir.

Verilerin analizi

Araştırma verilerinin analizinde, nitel veri analizi tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, araştırmacıların ders kitapları, denemeler, gazeteler, romanlar, dergi makaleleri, yemek kitapları, şarkılar, politik konuşmalar, reklamlar, resimler gibi her tür yazılı içeriği analiz ederek insan davranışlarını dolaylı bir şekilde incelemelerini sağlayan bir tekniktir (Fraenkel, Wallen, ve Hyun, 2012: 478). İçerik analizine yönelik yaklaşımlarda, analiz edilen belgenin doğası ve araştırmanın amacını etkileyecek uygun kategoriler ve analiz birimlerinin belirlenmesine özen gösterilir. Bu tekniğinin eğitimdeki tarihsel araştırmaların seçilen yönlerine, nasıl uygulanabileceğini görmek oldukça kolaydır. Örneğin, eğitim belgelerinin analizinde, belgenin içeriğini açıklamaya ek olarak, iletişimin kaynağını, yazarını ve iletinin yönlendirilmesi amaçlanan alıcılara ışık tutabilmektedir (Cohen vd., 2007:197). İçerik analizinin bu özelliklerinden dolayı araştırmanın amacına uygun olduğu düşünülerek, çalışmada kullanılmıştır.

Çalışmada ilk olarak tezlerin beşte biri seçkisiz olarak belirlenmiştir. Sonra bu tezler “Makale Sınıflama Formu” aracılığıyla üç farklı kodlayıcı tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. Daha sonra iç tutarlılığın sağlanması amacıyla üç kodlayıcının kodları arasındaki uyum Miles ve Huberman’ın (1994:64) formülüyle ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{görüş birliği}}{\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı}} \times 100$) test edilmiş ve uyum oranı .93 ve .95 olarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman (1994:64), kodlama formundaki büyüklüğe ve aralığa bağlı olarak kodlayıcılar arasındaki uyumun %90 aralığında olması gerektiğini belirtmiştir. Buna göre kodlayıcılar arasındaki uyumun yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca bulguların raporlaştırılmasında, Microsoft Office

Excel programından faydalanılarak, betimsel istatistiklerden yüzde ve frekans analizleri kullanılmıştır.

3. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, YÖK ulusal tez veri tabanından 2000-2020 yılları arasında hayat boyu öğrenme ile ilgili yayınlanan 117 adet tezin incelemesi sonucunda ulaşılan frekans ve yüzde değerleri verilmiştir.

Yönteme İlişkin bulgular

Araştırma yöntemine ilişkin verilerin frekans ve yüzdeleri Tablo 1 de sunulmuştur.

Tablo 1
Araştırma Yöntemine İlişkin Veriler

Yöntem	f	Yüzde (%)
Nitel	77	65.81
Nitel	17	14.53
Karma	23	19.66
Toplam	117	100

Doküman incelemesi sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde, hayat boyu öğrenme konusunda yapılan tez çalışmalarındaki büyük bir bölümünün nitel yöntem (%65.81) ile yapıldığı, bunu karma yöntem araştırmalarının (%19.66) takip ettiği ve en az sayıda araştırmanın nitel araştırma yöntemiyle (%14.53) yapıldığı belirlenmiştir.

Yayınlanma yılına ilişkin bulgular

Yayınlanma yılına ilişkin verilerin frekans ve yüzdeleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2
Yayınlanma yılına ilişkin veriler

Kategori	f	Yüzde (%)
2000-2005	-	-
2006-2010	8	6.84
2011-2015	19	16.24
2016-2020	90	76.92
Toplam	117	100

Hayat boyu öğrenme ile ilgili yayınlanan 117 tezin yıllara göre dağılımını belirlemek amacıyla dört kategori oluşturulmuştur. Bu kategorilerden ilki olan 2000-2005 yılları arasında

yapılmış bir teze ulaşılamamıştır. 2006 ile 2010 yıllarında yeni araştırma alanı olarak çalışmalar gerçekleştirilmeye başlanmış ve sekiz (%6.84) adet tez yayınlanmıştır. 2011-2015 yıllarında tanınmaya başlayan hayat boyu öğrenme alanında 19 (%16.24) adet tez yayınlanırken, 2016-2020 yılları arasında önemli bir artışla 90 (%76.92) adet tez yayınlanmıştır.

Lisansüstü Tezlerin Düzeyine İlişkin Bulgular

Lisansüstü düzeyde yapılmış tezlerin düzeyine ilişkin verilere ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3
Lisansüstü Tezlerin Düzeyine İlişkin Veriler

Düzye	f	Yüzde (%)
Yüksek lisans	100	85.47
Doktora	17	14.53
Toplam	117	100

Hayat boyu öğrenme ile ilgili yapılan tezlerin çoğunluğunu yüksek lisans tezleri (%85.47) oluşturmuştur. Yüksek lisans tezlerine oranla daha az sayıda olan doktora tezleri detoplam sayının % 14.53’ünü oluşturmaktadır.

Tezlerin Türüne İlişkin Bulgular

Ulusal tez merkezinde yayınlanan tezlerin türlerine ilişkin verilere ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4
Tezin Türüne İlişkin Veriler

Kategori	f	Yüzde (%)
Araştırma/İnceleme	105	89.74
Kuramsal (Derleme)	12	10.26
Toplam	117	100

Hayat boyu öğrenme ile ilgili yapılan tezlerin büyük bir çoğunluğu araştırma/inceleme türünde (%89.74) yayınlanmıştır. Bu çalışmalardan başka kuramsal (derleme) (%10.26) çalışmaları da bulunmaktadır.

Araştırma Desenine İlişkin Bulgular

Tezlerin araştırma desenine ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5
Araştırma Desenine İlişkin Veriler

Araştırma Desenleri		f	Yüzde (%)	
Nicel Boyut	Deneysel	Gerçek deneysel	1	0.83
		Yarı deneysel	-	-
		Zayıf deneysel	-	-
	Deneysel Olmayan	Genel tarama	16	13.33
		Betimsel tarama	16	13.33
		İlişkisel tarama	36	30.00
		Karşılaştırmalı ilişkisel tarama	5	4.17
		Ölçek/Anket uyarlama	2	1.67
		Yapısal eşitlik modellemesi	2	1.67
		Karşılaştırmalı eğitim araştırması	1	0.83
Ara toplam		79	65.83	
Nitel Boyut	Etkileşimli	Kültür analizi	-	-
		Olgubilim (Fenomenoloji)	3	2.50
		Kuram oluşturma	-	-
		Durum çalışması	2	1.67
		Eylem araştırması	-	-
		Rapor edilmemiş	1	0.83
	Etkileşimli Olmayan	Kavram analizi	-	-
		Doküman incelemesi	12	10.00
		Meta analiz	-	-
		Ara toplam		18
Karma	Açıklayıcı (Nicel/Nitel)		6	5.00
	Keşfedici (Nitel/Nicel)		-	-
	Birleştirme (Çeşitleme-Yakınsayan paralel) deseni (Nitel+Nicel)		9	7.50
	Müdahale (İç-içe karma) deseni		3	2.50
	Rapor edilmemiş		5	4.17
Ara toplam		23	19.17	
Toplam		120	100	

Hayat boyu öğrenme ile ilgili en çok nicel boyutlu (%65.83) çalışmalar yapılmıştır. Bunu karma boyutlu (%19.17) çalışmalar takip ederken, en az çalışma nitel boyutta (%15.00) gerçekleştirilmiştir. Araştırmacıların nicel boyutlu çalışmalardan en çok deneysel olmayan desenlere yöneldikleri görülmüştür. Deneysel olmayan desenler incelendiğinde, 36 (%30.00) tezin ilişkisel tarama, 16 (%13.33) tezin genel tarama, 16 (%13.33) tezin betimsel tarama, 5 (%4.17) tezin karşılaştırmalı ilişkisel tarama, 2 (%1.67) tezin yapısal eşitlik modellemesi ve

1'er (%0.99) tezin de ölçek geliştirme, anket geliştirme ve karşılaştırmalı eğitim araştırması şeklinde olduğu belirlenmiştir. Nicel boyutta deneysel çalışmaların ise 1 (%0.83) adet olduğu saptanmıştır. Karma boyutlu çalışmalara bakıldığında, 9 (%7.50) tezin birleştirme deseni, 6 (%5.00) tezin açıklayıcı desen, 3 (%2.50) tezin de müdahale deseni ile yapıldığı görülmüştür. Burada dikkat çeken bir durum ortaya çıkmıştır. Karma boyutlu çalışma yapılan 5 (%4.17) araştırmada karma yöntem deseni ile ilgili bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bu araştırmacıların tezlerinde karma yöntem ile ilgili araştırma yapıldığı belirtilirken, bu yöntemin hangi desen ile gerçekleştirildiğine yönelik bilginin verilmemesi dikkat çekici görülmüştür. Nitel boyutlu çalışmalarda ise 12 araştırma ile en çok etkileşimli olmayan doküman incelemesinin (%10.00) kullanıldığı, daha sonra 3 araştırma ile fenomenoloji (%2.50) ve 2 araştırma ile durum çalışmasının (%1.67) kullanıldığı desenler mevcuttur. Ayrıca 1 nitel araştırmada ise çalışmanın desenine ilişkin bir bilginin rapor edilmediği belirlenmiştir.

Çalışma/Örneklem Gruplarına İlişkin Bulgular

Tezlerin çalışma/örneklem gruplarına ilişkin verilere ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6
Çalışma/Örneklem Gruplarına İlişkin Veriler

Nicel Boyuta İlişkin Örneklem grubu	f	Yüzde (%)	Nitel Boyuta İlişkin Çalışma grubu	f	Yüzde (%)
İlkokul 1-4	2	1.91	İlkokul 1-4	1	2.33
Ortaokul 5-8	8	7.62	Ortaokul 5-8	3	6.98
Lise	4	3.81	Lise	1	2.33
Önlisans	2	1.91	Önlisans	-	-
Lisans	31	29.52	Lisans	5	11.63
Lisansüstü	1	0.95	Lisansüstü	-	-
Öğretmenler	29	27.62	Öğretmenler	5	11.63
Yöneticiler	1	0.95	Yöneticiler	2	4.65
Veliler	4	3.81	Veliler	2	4.65
Öğretim elemanları	2	1.91	Öğretim elemanları	1	2.33
Dokümanlar	0	0	Dokümanlar	15	34.88
Diğer	21	20.00	Diğer	8	18.60
Toplam	105	100	Toplam	43	100

Tezlerde kullanılan örneklem/çalışma grupları nicel ve nitel olmak üzere ikiye ayrılarak incelenmiştir. Nicel boyuta ilişkin örneklem gruplarında en çok lisans (%29.52) ve öğretmen (%27.62) gruplarının kullanıldığı görülmüştür. Bunun yanında ortaokul (%7.62), lise (%3.81) seviyesi ile birlikte velilerin (%3.81) de örneklem grubu olarak seçtikleri belirlenmiştir. Nitel

boyuta ilişkin çalışma gruplarında en çok dokümanların (%34.88) örneklem olarak seçildiği, bunun yanında lisans (%11.63) ve öğretmen (%11.63) grupları ile yapılan örneklemler de olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmaların bazılarında birden fazla ve farklı düzeyde örneklem grubu ile çalışıldığı da dikkat çekmektedir.

Çalışma/Örneklem Büyüklüklerine İlişkin Bulgular

Tezlerin çalışma/örneklem büyüklüklerine ilişkin verilere ait frekans ve yüzde değerleri

Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

Nicel ve Nitel Boyuta İlişkin Örneklem Büyüklüklerine Ait Veriler

Nicel Örneklem büyüklüğü	f	Yüzde (%)	Nitel Örneklem büyüklüğü	f	Yüzde (%)
1-10 arası	-	-	1-10 arası	6	22.22
11-30 arası	4	3.88	11-30 arası	11	40.74
31-100 arası	9	8.74	31-100 arası	6	22.22
101-300 arası	29	28.16	101-300 arası	3	11.11
301-1000 arası	55	53.40	301-1000 arası	1	3.71
1001 ve üzeri	6	5.82	1001 ve üzeri	-	-
Toplam	103	100	Toplam	27	100

Tezlerde kullanılan örneklem büyüklükleri hem nicel ve nitel olarak ikiye ayrılmış, hem de sayısal bütünlük sağlanabilmesi amacıyla altı kategoriye ayrılmış ve incelenmiştir. Nicel örneklem büyüklüklerinin en çok 301 ile 1000 arasında (%53.40) olduğu, bunu 101 ile 300 arasındaki (%28.16) örneklem büyüklüğünün takip ettiği görülmüştür. Ayrıca 31-100 arası (%8.74), 1001 ve üzeri (%5.82) ile 11-30 arası (%3.88) örneklem büyüklüğüne sahip çalışmaların da yapıldığı belirlenmiştir. Nitel örneklem büyüklüklerinde en çok 11-30 arası (%40.74) tercih edilirken, bunu 31-100 arası (%22.22) ile 1-10 arası (%22.22) örneklem büyüklüğüne sahip çalışmalar takip etmektedir. En az çalışma da 101-300 arası ve 301-1000 arası kategorilerinde yapılmıştır.

Veri Toplama Araçlarına İlişkin Bulgular

Tezlerin veri toplama araçlarına ilişkin verilere ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8
Veri Toplama Araçlarına İlişkin Veriler

Veri toplama Araçları		f	Yüzde (%)
Gözlem	Katılımcı	2	1.30
	Katılımcı olmayan	-	-
Görüşme	Yapılandırılmış	-	-
	Yarı yapılandırılmış	27	17.53
	Yapılandırılmamış	-	-
Başarı testleri	Açık uçlu	-	-
	Çoktan seçmeli	3	1.95
Ölçek	Açık uçlu	-	-
	Likert	85	55.19
Anket	Açık uçlu	2	1.30
	Likert	15	9.74
Doküman	Dokümanlar	16	10.39
Alternatif değerlendirme araçları		4	2.60
Toplam		154	100

Hayat boyu öğrenme ile ilgili tezlerin veri toplama araçları incelendiğinde, çoğunlukla likert tipi ölçeklerin (%55.19) kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanında yarı yapılandırılmış görüşme formları (%17.53), dokümanlar (%10.39), likert tipi anketler (%9.74), çoktan seçmeli başarı testleri (%1.95), katılımcı gözlem (%1.30), açık uçlu anketler (%1.30)ve alternatif değerlendirme araçlarınının (%2.60) kullanıldığı tezler de mevcuttur.

Veri Analiz Tekniklerine İlişkin Bulgular

Tezlerin veri analiz tekniklerine ilişkin verilere ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9
Veri Analiz Tekniklerine İlişkin Veriler

Kategori	Alt kategori	f	Yüzde (%)
Betimsel	Frekans/yüzde	101	20.36
	Ortalama/standart sapma	94	18.95
	Grafikle gösterim	4	0.81

	Ara toplam	199	40.12
Kestirimsel	Korelasyon analizi	53	10.69
	t-testi	52	10.48
	ANOVA	56	11.29
	MANOVA	1	0.20
	Faktör analizi	12	2.42
	Regresyon analizi	10	2.02
	Non-parametrik testler	53	10.69
	Yapısal eşitlik modellemesi	2	0.40
Tablo 9'un devamı	Path analizi	1	0.20
	Ara toplam	240	48.39
Nitel	İçerik analizi	24	4.84
	Betimsel analiz	19	3.83
	Doküman analizi	9	1.82
	Eleştirel söylem analizi	1	0.20
	Sosyal ağ analizi	1	0.20
	Rapor edilmemiş	3	0.60
	Ara toplam	57	11.49
Toplam	496	100	

Hayat boyu öğrenme ile ilgili tezlerin veri analiz teknikleri incelendiğinde, çoğunlukla kestirimsel (%48.39) ve betimsel (%40.12) istatistiklerin kullanıldığı görülmektedir. Nitel analiz (%11.49) tekniklerinin ise az sayıda olduğu belirlenmiştir. Kestirimsel istatistiklerden genellikle ANOVA (%11.29), korelasyon analizi (%10.69), non-parametrik testler (%10.69) ve t-testi (%10.48) kullanılmıştır. Bunların yanında 12 (%2.42) tezde faktör analizi, 10 (%2.02) tezde regresyon analizi, iki (%0.40) tezde yapısal eşitlik modellemesi ve 1'er (%0.20) tezde MANOVA ve Path analizi kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Betimsel istatistiklerden çoğunlukla frekans/yüzde (%20.36) ve ortalama/standart sapma (%18.95) istatistiklerinin kullanıldığı, bunları grafiklerle gösterim (%0.81) analiz tekniğinin izlediği belirlenmiştir. Nitel veri analiz tekniklerinden ise en çok içerik analizinin (%4.84) kullanıldığı görülmüştür. Bunun yanında betimsel analiz (%3.83), doküman analizinin (%1.82) kullanıldığı çalışmalar da mevcuttur. Burada dikkat çeken nokta, nitel veri analiz tekniklerinden eğitim alanında çok sık kullanılmayan eleştirel söylem analizi ve sosyal ağ analizi şeklinde nitel iki farklı analiz tekniğinin kullanılmasıdır. Ayrıca üç tezde de veri analiz tekniğine ilişkin herhangi bir bilgi rapor edilmemiştir.

Tezlerin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmalarına İlişkin Bulgular

Tezlerin güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarına ilişkin verilere ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10
Tezlerin güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarına ilişkin veriler

Kategoriler		f	Yüzde (%)
Güvenirlik	Cronbach Alfa	82	60.74
	KR20-KR21	2	1.48
	Tutarlık incelemesi	12	8.89
	Madde-toplam puan korelasyonu	8	5.93
Tablo 10'un devamı			
	Test-tekrar test	4	2.96
	Diğer	2	1.48
	Rapor edilmemiş	25	18.52
Toplam		135	100
Geçerlik	Faktör analizi	38	26.03
	Uzman görüşü	50	34.24
	Diğer	6	4.11
	Rapor edilmemiş	52	35.62
Toplam		146	100

Hayat boyu öğrenme ile ilgili tezlerin güvenilirlik çalışmaları incelendiğinde, çoğunlukla Cronbach alfa (%60.74) güvenilirlik çalışması kullanıldığı belirlenmiştir. Bunun yanında tutarlık incelemesi (%8.89), madde-toplam puan korelasyonu (%5.93), test-tekrar test (%2.96), KR-20 (%1.48) gibi güvenilirlik yöntemlerinin de kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Burada dikkat çeken nokta, 25 (%18.52) tez çalışmasında güvenilirliği belirlemek amacıyla yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olmasıdır. Araştırmacılar veri toplama araçlarını aldıkları çalışmaların güvenilirlik değerlerini paylaşmışlardır ancak kendi araştırmaları için güvenilirlik çalışması yapmamışlardır.

Tezlerin geçerlik çalışmaları incelendiğinde, en çok uzman görüşü (%34.24) ve faktör analizinden (%26.03) yararlandığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca altı farklı tezde çeşitli geçerlik çalışmaları yapılmıştır. Ancak bu kategoride dikkat çeken nokta, 52 (%35.62) tez çalışmasının geçerliğine ilişkin bir bilginin çalışmalarda rapor edilmemiş olmasıdır.

4. Tartışma

Bir alanda yapılan çalışmalara yönelik eğilimlerin araştırılması, diğer araştırmacılara yapılması gerekenler ve alandaki eksiklikler konusunda bilgi verebilmektedir. Bu çalışmalar,

araştırmacılara rehberlik edebilmekte, alana özgü farkındalık oluşturabilmekte ve o alanla ilgili yazılmış alanyazına katkı sağlayabilmektedir. Bu çalışmada, hayat boyu öğrenme kavramını ile ilgili tezlerin yöntemleri, yayınlanma yılları, düzeyleri, türleri, desenleri, örneklem grupları ve büyüklükleri, veri toplama araçları ve teknikleri ile güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları analiz edilmiştir.

Hayat boyu öğrenme ile ilgili bugüne kadar yapılan tez çalışmalarının dikkat çekici bazı sonuçları olmuştur. Türkiye’de hayat boyu öğrenme ile ilgili tez çalışmalarının yapılmasına çok geç başlanmıştır. Yükseköğretim Kurulu ulusal tez merkezinin web adresinde “hayat boyu öğrenme” ve “yaşam boyu öğrenme” anahtar kelimeleri ile yapılan arama sonucunda ulaşılan ilk tezin 2007 yılında gerçekleştirilmiş olması dikkat çekici görülmüştür. Hayat boyu öğrenme çalışmalarına geç başlanmasına rağmen son zamanlarda önemli konuların başında geldiği görülmektedir. Örneğin, 2016 ile 2020 yılları arasında yapılan 81 çalışma tüm çalışmaların %82.65’lik bir dilimini kapsamaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere, son zamanlarda hayat boyu öğrenme ile ilgili yapılan çalışmaların önemli olduğu görülmektedir. Son zamanlarda bu alanla ilgili yapılan çalışmaların artmasının nedeni olarak, 21. yüzyılda her alanda gerçekleşen gelişimin ve değişimin etkili olduğu söylenebilir.

Çalışmaların analizi sonucunda, yüksek lisans tezleri doktora tezlerine göre çok daha fazla sayıda yapılmıştır. Doktora tezlerinin kapsamı, yazım süreci, yazarın akademik deneyimi, olay ve olguları daha ayrıntılı inceleme imkanının olması ve toplanan verilerin analizlerinin yüksek lisans tezlerine göre daha kapsamlı olmasından dolayı, bu alanda daha fazla doktora düzeyinde çalışma yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Ulusal tez merkezinde yayınlanan tezlerin büyük bir çoğunluğu araştırma/inceleme türündedir. Kuramsal türde yapılan çalışmalar oldukça az sayıdadır. Araştırma/inceleme türünde yapılan çalışmaların sayıca fazla olması, hayat boyu öğrenme alanına doğru bir yönelim olduğunun göstergesi olabilir. Bu durum olumlu olarak ifade edilmektedir. Eğitim alanında yapılan farklı çalışmaların da, kuramsal (derleme) çalışmalara göre araştırma/inceleme çalışmalarının fazla olması, o alana yönelik bir eğilim olduğunu göstermektedir (Çiltaş, Güler ve Sözbilir, 2012; Erdem, 2011; Göktaş vd., 2012; Karadağ, 2009; Ozan ve Köse, 2014; Sözbilir ve Kutu, 2008; Tarman vd., 2011; Yılmaz ve Altinkurt, 2012).

Hayat boyu öğrenme ile ilgili yapılan tezlerde çoğunlukla deneysel olmayan ilişkisel tarama, genel tarama, betimsel tarama ve karşılaştırmalı ilişkisel tarama desenleri kullanılmıştır. Aslında burada verilen desenlerin tamamı, genel tarama deseni içerisine girmektedir. Ancak bazı araştırmalarda desenler genel tarama deseni olarak, bazılarında ise daha fazla ayrıntıya girilerek diğer desenler belirtilmiştir. Ayrıca çalışmalara müdahale

edilemediği için deneysel olmayan bu desenler ayrı ayrı sunulmuştur. Karma desende yapılan çalışmalar incelendiğinde, en çok birleştirme (çeşitleme-yakınsayan paralel) ve açıklayıcı desen kullanıldığı, bunu müdahale (iç içe karma) deseninin takip ettiği görülmüştür. Burada dikkati çeken nokta, bazı tezlerde karma araştırma desenlerinin rapor edilmemiş olmasıdır. Araştırmacı, çalışmasının karma yöntem ile yapıldığını belirtmesine rağmen bu yöntemin desenleri hakkında bilgi vermemiştir. Günümüzde karma yöntem araştırmaları ile yapılan çalışmaların artmasına rağmen tezlerde desenler hakkında bilgi verilmemesi büyük bir eksiklik olarak dikkat çekmiştir. Tezlerin nitel boyuttaki incelemesi sonucunda, çoğunlukla etkileşimli olmayan doküman incelemesi kullanılmıştır. Bunun yanında, etkileşimli çalışmalardan olgubilim (fenomenoloji) ve durum çalışmaları da kullanılmıştır. Nicel çalışmaların fazla nitel çalışmaların az sayıda olmasının nedeni olarak, nicel araştırmaların fazla zaman gerektirmeyen ölçek uygulaması şeklinde olması, nitel araştırmaların ise zaman ve daha detaylı çalışma gerektirmesi olduğu söylenebilir. Nicel boyuttaki tarama desenlerinin, eğitim alanında yapılan çeşitli araştırmalarda (Erdoğan ve Çağiltay; 2009; Farhoomand ve Drury, 1999; Fazlıoğulları ve Kurul, 2012; Ozan ve Köse, 2014) sıklıkla kullanılması, araştırma sonucumuzla benzerlik göstermektedir. Benzer şekilde Arık ve Türkmen (2009) de yaptıkları çalışmalarda nicel boyutta tarama modellerinin fazla sayıda kullanıldığını, nitel çalışmaların ise araştırmalarda daha az kullanıldığını belirtmişlerdir.

Tezlerin nicel boyutuna ilişkin örneklem gruplarında, en çok lisans ve öğretmen gruplarının kullanıldığı görülmüştür. Benzer şekilde Fazlıoğulları ve Kurul (2012) tarafından yapılan, eğitim bilimlerindeki doktora tezlerinin incelenmesine yönelik araştırmada, tezlerin örneklemelerini en çok lisans öğrencilerinin oluşturduğu, bunu ilköğretim öğrencileri ve öğretmenler ile oluşturulan çalışmaların takip ettiği belirlenmiştir. Yine benzer şekilde, Arık ve Türkmen (2009) ile Yüksel, Gündoğdu, Akyol ve Akar Vural (2016) da yaptıkları doküman incelemesinde, eğitim bilimleri alanında yapılan makale ve tez çalışmalarının daha çok lisans öğrencilerine yönelik olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Hayat boyu öğrenme ile ilgili yapılan tez çalışmalarında okul öncesi ile ilgili çalışmaların olmaması, ilkokul ve lisansüstü öğrencileri ile yönetici ve öğretim elemanlarına yönelik yapılan araştırmaların da çok az sayıda olması dikkat çekmektedir. Nitel boyuta ilişkin çalışma gruplarında en çok dokümanların örneklem olarak seçildiği, bunun yanında lisans ve öğretmen grupları ile yapılan örneklem de olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nicel boyutta çoğunlukla lisans öğrencilerinin, nitel boyutta ise dokümanların örneklem grubu olarak seçilmesinin nedeninin, ulaşılmasının kolay olmasından ve fazla resmi prosedür gerektirmemesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Tezlerdeki örneklem büyüklüklerine bakıldığında, nicel boyutta 301-1000 arası örneklem grubunu ele alan çalışmaların fazlalığı dikkat çekmektedir. Fraenkel vd. (2012: 222)'ne göre nicel araştırmalarda örneklem büyüklüğünün 30 ve üzerinde olması normal dağılım gösterme eğilimde olacağı için, seçilecek örneklem büyüklüklerinin en az 30 olması gerektiği belirtilmiştir. Hayat boyu öğrenme ile ilgili yapılan nicel araştırmalarda 31 ve üzeri örneklem büyüklüğünün çoğunluğu oluşturması, yapılan araştırmaların güvenilir sonuçlar vermesi için yeterli olduğu söylenebilir. Nitel boyutu olan tezlerin örneklem büyüklüklerinin de genellikle 11-30 ve üzerinde olduğu görülmüştür. Nicel örneklem büyüklüklerinin en az 30 olması gerektiği düşünüldüğünde, nitel örneklem büyüklüğünün, nicel örneklem büyüklüğünün en az üçte birine denk gelmesi ve bunun araştırmalarda çoğunluğu oluşturması, tezlerin nitel örneklem büyüklüğü açısından yeterli olduğunu gösterebilir.

Hayat boyu öğrenme ile ilgili tezlerdeki veri toplama araçları çoğunlukla likert tipi ölçeklerden oluşmuştur. Ölçekler, yeterli örneklem büyüklüğüne ulaşma açısından veri toplamanın kolay, ekonomik, geçerli ve güvenilir bir yolu olduğundan dolayı, çok sayıda tezde kullanıldığı söylenebilir. Tezlerde veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formlarının ve dokümanların kullanıldığı da dikkat çekmektedir. Tezlerde nicel ve karma yöntem araştırmaların sayısal olarak fazla olması, veri toplama aracı olarak ölçeklerin ve yarı yapılandırılmış görüşme formlarının kullanılmasındaki fazlalığı açıklarken, nitel araştırmaların az sayıda olması veri toplama aracı olarak dokümanların az sayıda olmasını açıklamaktadır.

Hayat boyu öğrenme ile ilgili tezlerin veri analiz teknikleri incelendiğinde, çoğunlukla kestirimsel ve betimsel istatistikler kullanılmıştır. Kestirimsel istatistiklerden genellikle ANOVA, korelasyon analizi, non-parametrik testler ve t-testi kullanılmıştır. Benzer şekilde Arık ve Türkmen (2009), Doğan ve Tok (2018), Kurt ve Erdoğan (2015), Selçuk vd. (2014) ve Yüksel vd. (2016) de yaptıkları çalışmalarda kestirimsel istatistiklerden en çok ANOVA ve t-testi analizlerinin kullanıldığı sonuçlarına ulaşmışlardır. Hsu (2005) da çalışmasında en sık kullanılan istatistiklerin ANOVA, korelasyon ve t-testi olduğunu ifade etmiştir. Betimsel istatistiklerden ise çoğunlukla frekans/yüzde ve ortalama/standart sapma istatistikleri kullanılmıştır. Ozan ve Köse (2014), Selçuk vd. (2014) ve Yüksel vd. (2016) de yaptıkları çalışmalarda betimsel analizlerden en çok frekans/yüzde ve ortalama/standart sapma istatistiklerinin kullanıldığını ifade etmişlerdir. Hayat boyu öğrenme alanındaki tezlerde çoğunlukla nicel analiz kullanılmasına rağmen nitel boyutta yapılan çalışmalar da bulunmaktadır. Nitel boyuttaki veri analiz tekniklerinden en çok içerik analizi kullanılmıştır. Bunun yanında betimsel analiz ve doküman analizinin kullanıldığı çalışmalar da mevcuttur. Balcı ve Apaydın (2009), Chen ve Hirschheim (2004), Doğan ve Tok (2018), Erdem (2011),

Fazlıoğulları ve Kurul (2012), Göktaş vd. (2012), Hranstinski ve Keller (2007), Küçükoğlu ve Ozan (2013) yaptıkları çalışmalarda en çok içerik ve betimsel analiz yöntemlerinin kullanıldığını belirtmişlerdir.

Alandaki tezlerin güvenilirlik çalışmaları incelendiğinde, çoğunlukla Cronbach alfa güvenilirlik çalışması kullanılmıştır. Burada dikkat çeken nokta, 25 (%18.52) tez çalışmasında güvenilirliği belirlemek amacıyla yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olmasıdır. Araştırmacılar tezlerinde, veri toplama araçlarını aldıkları çalışmaların güvenilirlik değerlerini paylaşmışlardır ancak kendi araştırmaları için güvenilirlik çalışması yapmamışlardır. Bu çalışma tezlerin güvenilirliği için çok önemli olmasına rağmen, tezlerde bu konuya değinilmemesi, dikkat edilmesi gereken bir eksikliklerdir. Güvenirlik çalışmalarının araştırmalarda açıklanmaması, tezlerin güvenilirliğine şüphe düşürmektedir. Tezlerin geçerlik çalışmaları incelendiğinde ise en çok uzman görüşü ve faktör analizinden yararlanılmıştır. Ancak bu kategoride dikkat çeken nokta, 52 (%35.62) tez çalışmasının geçerliğine ilişkin bir bilginin çalışmalarda rapor edilmemiş olmasıdır. Bu çalışmanın yapılmaması, tezde kullanılan yöntem ve tekniklerin geçerliğini etkileyebilmektedir. Bundan dolayı tezlerin yazımında güvenilirlik ve geçerlik ile ilgili çalışmaların yapılması ve rapor edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, 2000-2020 yılları arasında hayat boyu öğrenme ile ilgili yapılan tez çalışmaları incelendiğinde, ilk tezin 2007 yılında yayınlanmasıyla birlikte 2014 yılı ve sonrasında artarak devam ettiği görülmüştür. Bu alanda yapılan çalışmaların çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde, araştırma/inceleme türünde deneysel olmayan nicel çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Araştırmaların örneklem türünü lisans öğrencileri ve öğretmenlerin oluşturduğu, büyüklüklerinin de 301 ile 1000 arasında değiştiği saptanmıştır. Veri toplama araçları olarak likert tipi ölçeklerin çoğunlukta olduğu, analizlerinin ise kestirimsel ve betimsel analiz ile yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, çalışmaların güvenilirliği için Cronbach Alfa, geçerliği için de uzman görüşü ve faktör analizinden yararlanılmıştır.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, hayat boyu öğrenme alanında, karma araştırma deseni ile yapılan, geçerliği ve güvenilirliği yüksek olan, doktora düzeyinde daha detaylı çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Bu alanda yapılan çalışmaların lisans öğrencileri ile öğretmenlerden ziyade okul öncesi, ilköğretim, lisansüstü ve önlisans öğrencileri ile okul yöneticileri ve öğretim elemanlarıyla yapılan çalışmaların artırılması sağlanabilir. Alanda incelenen tezlerde daha çok tek değişkenli istatistikî tekniklerin kullanıldığı görülmüştür. Bunun yerine çok değişkenli istatistikî tekniklerin kullanılarak daha derinlemesine yapılacak analizlere gereksinim duyulduğu söylenebilir.

Kaynakça

- Alper, A. ve Gülbahar, Y. (2009). Trends and issues in educational technologies: A review of recent research in TOJET. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 8(2), 124-135.
- Altın, N. (2004). *Eğitim programları ve öğretim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin analizi (Ankara, Gazi ve Hacettepe Üniversitesi)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altınkurt, L. (2007). Sanat eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Milli Eğitim*, 173, 105-113.
- Arık, R. S. ve Türkmen, M. (2009). Eğitim bilimleri alanında yayımlanan bilimsel dergilerde yer alan makalelerin incelenmesi. *I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Antalya.
- Aydın, A., Erdağ, C. ve Sarier, Y. (2010). Eğitim yönetimi alanında yayınlanan makalelerin konu, yöntem ve sonuçlar açısından karşılaştırılması. *Eurasian Journal of Educational Research*, 39, 37-58.
- Aydın, A. ve Uysal, Ş. (2011). Türkiye’de ve yurt dışında eğitim yönetimi alanında yapılan doktora tezlerinin konu, yöntem ve sonuçlar açısından değerlendirilmesi. *Eurasian Journal of Educational Research*, 42, 1-14.
- Bacanak, A., Değirmenci, S., Karamustafaoğlu, S., ve Karamustafaoğlu, O. (2011). E-dergilerde yayınlanan fen eğitimi makaleleri: Yöntem analizi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 8(1), 119-132.
- Balcı, A. ve Apaydın, Ç. (2009). Türkiye’de eğitim yönetimi araştırmalarının durumu: Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi dergisi örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 59(15), 325-343.
- Bilasa, P. ve Taşpınar, M. (2017). Hayat boyu öğrenme kapsamında anahtar yeterliliklerin belirlenmesi: Türkiye için durum analizi. *Milli Eğitim*, 215, 129-144.
- Bozkaya, M., Erdem-Aydın, İ. ve Genç-Kumtepe, E. (2012). Research trends and issues in educational technology: A content analysis of TOJET (2008-2011). *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 11(2), 264-277.
- Bulaç, E. ve Kurt, M. (2019). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 125-161.
- Can-Yaşar, M. ve Aral, N. (2011). Türkiye’de okul öncesinde drama alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 70-90.
- Chen W. ve Hirschheim R. (2004), A paradigmatic and methodological examination of information systems research from 1991 to 2001, *Info Systems J.*, 14, 197-235.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. New York: Routledge.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design, Qualitative, Quantitative, and Mixed methods approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications Inc.

- Çalık, M., Ünal, S., Coştu, B. ve Karataş, F. Ö. (2008). Trends in Turkish science education. *Essays in Education*, [Special edition], 23-45.
- Çakıcı Y. ve Ilgaz G. (2011). 2004 yılı ilköğretim fen ve teknoloji programı ile ilgili 2005-2010 yılları arasındaki tezlerin incelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 34, 35-47.
- Çiltaş, A., Güler, G. ve Sözbilir, M. (2012). Türkiye'de matematik eğitimi araştırmaları: Bir içerik analizi çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 565-580.
- Doğan, H. ve Tok, T. N. (2018). Türkiye'de eğitim bilimleri alanında yayınlanan makalelerin incelenmesi: Eğitim ve Bilim dergisi örneği. *Curr. Res. Educ.*, 4(2), 94-109.
- Elbir, B. ve Bağcı, C. (2013). Birinci ve ikinci kademe okuma eğitimi üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 229-247.
- Erdem, D. (2011). Türkiye'de 2005–2006 yılları arasında yayımlanan eğitim bilimleri dergilerindeki makalelerin bazı özellikler açısından incelenmesi: Betimsel bir analiz. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 2(1), 140-147.
- Eskici M. ve Çayak, S. (2017). Eğitim bilimleri anabilim dalında yapılan yüksek lisans tezlerine genel bir bakış. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 211-226.
- Farhoomand, A. F., ve Drury, D. H. (1999). A historiographical examination of information systems. *Communications of the Association for Information Systems*, 1, 1–27.
- Fazlıoğulları, O., ve Kurul, N. (2012). Türkiyedeki eğitim bilimleri doktora tezlerinin özellikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 43-75.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. ve Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. USA: The McGraw-Hill Companies, Inc.
- Göktaş, Y., Küçük, S., Aydemir, M., Telli, E., Arpacık, Ö., Yıldırım, G. vd. (2012). Türkiye'de eğitim teknolojileri araştırmalarındaki eğilimler: 2000-2009 dönemi makalelerinin içerik analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 177-199.
- Gülbahar, Y. ve Alper, A. (2009). Öğretim teknolojileri alanında yapılan araştırmalar konusunda bir içerik analizi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 93-111.
- Güleç, İ., Çelik, S. ve Demirhan, B. (2012). Yaşam boyu öğrenme nedir? Kavram ve kapsamı üzerine bir değerlendirme. *Sakarya University Journal Of Education*, 2(3), 34-48.
- Hager, P. (2001). *Lifelong learning and the contribution of informal learning*. In: Aspin, D., Chapman, J., Hatton, M., Sawano, Y. (eds). *International handbook of lifelong learning*. Springer International Handbooks of Education, vol 6. Springer, Dordrecht.
- Hazır Bıkmaz, F., Aksoy, E., Tatar, Ö. ve Atak Altınyüzük, C. (2013). Eğitim programları ve öğretim alanında yapılan doktora tezlerine ait içerik çözümlemesi (1974-2009). *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 288-303.

- Hranstinski, S., ve Keller, C. (2007). An examination of research approaches that underlie research on educational technology: A review from 2000 to 2004. *Journal of Educational Computing Research*, 36(2), 175-190.
- Hsu, T. (2005). Research methods and data analysis procedures used by educational researchers. *International Journal of Research & Method in Education*, 28(2), 109-133.
- İnceoğlu, G. (2009). Matematik eğitimi ve matematik öğretimi alanında yapılan tezlerin bir değerlendirilmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 4(3), 1046-1052.
- Karadağ, E. (2009). Eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik açıdan incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 75-87.
- Karadağ, E. (2010). Eğitim bilimleri doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri: Nitelik düzeyleri ve analitik hata tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(1), 49-71.
- Kaya, H. E. (2014). Lifelong Learning and Turkey. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 47(1), 81-102.
- Kozikoğlu, İ. ve Senemoğlu, N. (2015). Eğitim programları ve öğretim alanında yapılan doktora tezlerinin içerik analizi (2009-2014). *Eğitim ve Bilim*, 40(182), 29-41.
- Kurt, A. ve Erdoğan, M. (2015). Program değerlendirme araştırmalarının içerik analizi ve eğilimleri; 2004-2013 yılları arası. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 199-224.
- Küçüköğlu, A. ve Ozan, C. (2013). Sınıf öğretmenliği alanındaki lisansüstü tezlere yönelik bir içerik analizi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12), 27-47.
- Mortimore, P. (2013). Does educational research matter? *British Educational Research Journal*, 26(1), 5-24. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1080/014119200109480>. Erişim tarihi: 30 Mayıs 2020
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: A sourcebook of new materials*. Thousand Oaks: Sage.
- Onwuegbuzie, A. J. ve Daniel L.G. (2003). Typology of analytical and interpretational errors in quantitative and qualitative educational research. *Current Issues in Education*, 6(2), 1-32.
- Oruç, Ş. ve Ulusoy, K. (2008). Sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılan tez çalışmaları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 121-132.
- Ozan, C. ve Köse, E. (2014). Eğitim programları ve öğretim alanındaki araştırma eğilimleri. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 116-136.
- Önal, İ. (2010). Tarihsel Değişim Sürecinde Yaşam Boyu Öğrenme ve Okuryazarlık: Türkiye Deneyimi. *Bilgi Dünyası*, 11(1) 101-121.
- Polat, C. ve Odabaş, H. (2008) Bilgi Toplumunda Yaşam Boyu Öğrenmenin Anahtarı: Bilgi Okuryazarlığı. *Küreselleşme, Demokratikleşme ve Türkiye Uluslararası Sempozyumu*. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

- Samancı, O. ve Ocakçı, E. (2017). Hayat Boyu Öğrenme. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (24), 711-722.
- Saracaloğlu, A. S. ve Dursun, F. (2010, Mayıs). Türkiye’de eğitim programları ve öğretim alanındaki lisansüstü tezlerinin incelenmesi. 1. *Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi, Balıkesir Üniversitesi, Ayvalık*.
- Seçer, İ., Ay, İ., Ozan, C. ve Yılmaz, B. Y. (2012, Eylül). Rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanındaki araştırma eğilimleri: Bir içerik analizi. 21. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, İstanbul*.
- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M. ve DüNDAR, H. (2014). Eğitim ve bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 430-453.
- Sözbilir, M. ve Kutu, H. (2008). Development and current status of science education research in Turkey. *Essays in Education* [Special issue], 1-22.
- Sözbilir, M., Kutu, H. ve Yaşar, M. D. (2012). Science education research in Turkey: A content analysis of selected features of papers. In J. Dillon & D. Jorde (Eds). *The World of Science Education: Handbook of Research in Europe* (pp.341-374). Rotterdam: Sense Publishers.
- Şenyurt, S. ve Özer Özkan, Y. (2017). Eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(2), 628-653.
- Şimşek, A., Özdamar, N., Becit, G., Kiliçer, K., Akbulut, Y. ve Yıldırım, Y. (2008). Türkiye'deki eğitim teknolojisi araştırmalarında güncel eğilimler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 439-458.
- Tarman, B., Acun, İ. ve Yüksel, Z. (2010). Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanındaki Tezlerin Değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 725-746.
- Tarman, B., Güven, C., ve Aktaşlı, İ. (2011). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinin değerlendirilmesi ve alana katkıları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 391-410.
- Topsakal, U. U., Çalık, M. ve Çavuş, R. (2012). What trends do Turkish biology education studies indicate? *International Journal of Environmental and Science Education*, 7(4), 639-649.
- Uğur Erdoğan, F. ve Çağıltay, K. (2009, Şubat). Türkiye’de eğitim teknolojileri alanında yapılan master ve doktora tezlerinde genel eğilimler. *Akademik Bilişim Konferansı, Şanlıurfa*.
- Yılmaz, K. ve Altinkurt, Y. (2012). An examination of articles published on preschool education in Turkey. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12 [Special Issue], 3227-3241.
- Yüksel, S., Gündoğdu, K., Akyol, B. ve Akar Vural, R. (2016). Hayat Boyu Öğrenme Konusunda Yayımlanan Tez ve Makalelere İlişkin Bir İçerik Analizi: 2000-2015. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1491-1513.